

УДК 94(477)

Мельничук О.А. Діяльність підпільної групи в смт. Ситківцях Немирівського району (1941-1943 рр.) // В книзі: Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження. – Вінниця, 2014. – С.178-182.

О.А. Мельничук

ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПІЛЬНОЇ ГРУПИ В СМТ. СИТКІВЦЯХ НЕМИРІВСЬКОГО РАЙОНУ (1941-1943 РР.)

У липні 1941 року Вінницька область була повністю окупована німецькими військами. Для боротьби з окупантами майже на всій території починають створюватися перші підпільні групи, організаторами яких, як правило, були командири та політпрацівники Червоної армії, що зуміли вирватися з оточення або повернутися із полону. Одним із районів, де підпільний рух зумів набути організованого характеру, був Немирівський район. За час німецької окупації на території району діяло 11 підпільних організацій та груп, загальною чисельністю 186 осіб [1, арк.7].

Керівництво діяльністю підпільних груп здійснював, створений у вересні 1941 р., підпільний комітет, до складу якого увійшли: А.Буко, І.Ведибіда, О.Євдокименко, П.Карпенко, Т.Ляшенко, П.Мегера, В.Монастирський, В.Словацький, О.Тур, М.Улановський, І.Хоменко, В.Шахов та інші [2, с.6]. На першому засіданні, за ініціативою В. Шахова, підпільній організації було присвоєно назву «14 партизанський загін імені Леніна» [2, с.7]

Основними завданнями, які ставив перед собою підпільний комітет, були: створення підпільних парторганізацій на підприємствах та в селах району; ведення агітаційної, розвідувальної та диверсійної роботи, спрямованої проти окупантів; підготовка до відкритої збройної боротьби проти німецьких загарбників. До кінця 1941 р. перші підпільні групи вже діяли в м. Немирові, смт. Ситківці, а також в селах району: В.Бушинка, Боблів, Кірово, Лукашівка, Хвостівці. Згодом підпільні групи були створені у селах Буди, Криківці, Обідне, Самчинці, Салинці, Сокілець [1, арк.2-4.].

Серед підпільних груп в селах своєю чисельністю відзначалася підпільна група, що діяла в смт. Ситківці з вересня 1941 р. до січня 1943 р. У своєму складі група нараховувала 20 підпільників, серед яких: Монастирський Вадим Володимирович, 1908 р.н., безпартійний, головний лікар Ситковецької лікарні; Андрущенко Іван Сергійович, 1914 р.н., безпартійний, інструктор райфінвідділу смт. Ситківці; Гургула Микита Семенович, 1915 р.н., член ВКП(б), робітник заготконтори смт. Ситківці; Довбиш Микола Трохимович, 1909 р.н., безпартійний, завідувач санстанцією смт. Ситківці; Довгань Семен Степанович, 1905 р.н., безпартійний, учитель с. Юрківці; Козленко Жорж Васильович, 1914 р.н., безпартійний, землебудівник смт. Ситківці; Кирилюк Андрій Трохимович, 1908 р.н., безпартійний, колгоспник с. Юрківці; Козленко Лідія Василівна, 1916 р.н., безпартійна, медсестра смт. Ситківці; Коваль Ольга Йосипівна, 1897 р.н., безпартійна, фельдшер медичної лабораторії смт. Ситківці; Мазуренко Микола Васильович, 1924 р.н., член ВКП(б), робітник заготплодоовочів смт. Ситківці; Мазуренко Володимир Васильович, 1926 р.н., член ВЛКСМ, робітник заготплодоовочів смт. Ситківці; Мазуренко Поліна Прокопівна, 1906 р.н., безпартійна, домогосподарка смт. Ситківці; Нужний Микола Львович, 1902 р.н., безпартійний, учитель с. Юрківці; Пороховник Пилип Йосипович, 1897 р.н., безпартійний, робітник Ситковецького цукрового заводу; Пустовалов Андрій Андрійович, р.н. невідомий, в минулому комісар військової частини; Ройзман Шая Хаймович, 1899 р.н., безпартійний, коваль колгоспу смт. Ситківці; Савич Дмитро Романович, 1905 р.н., безпартійний, непрацюючий інвалід; Святчик Семен Іванович, 1909 р.н., член ВКП(б), учитель с. Красне; Юкальчук Петро Іванович, 1912 р.н., безпартійний, завідувач аптекою смт. Ситківці; Янковенко Прокіп Іванович, 1905 р.н., безпартійний, робітник Ситковецького цукрового заводу. Керівництво діяльністю групи здійснював В.В. Монастирський. [1, арк.34-36].

Про керівника Ситковецької підпільної групи, В.Монастирського відомо те, що він народився 1909 року в с. Ходорівцях Кам'янець-Подільського району. У 1933 р. закінчив Київський медичний інститут. Проходив військову

службу на Карельському перешийку. Після демобілізації був призначений головним лікарем Ситковецької лікарні. Напередодні війни, у 1940 р. був призваний до Червоної армії. В районі м. Умані, військова частина, в якій він служив, потрапила в оточення. Вийшовши із оточення В. Монастирський повернувся в смт. Ситківці, де був призначений німцями головою комісії з набору молоді до Німеччини. На цій посаді, за свідченням односельців, врятував від вивезення в рабство багатьох патріотично налаштованих молодих людей [3, с.84-85].

Свою діяльність підпільна група розпочала у вересні-жовтні 1941 р. з розповсюдження серед населення листівок із даними зведень радянського інформбюро про становище на фронтах. Джерелом інформації слугував радіоприймач, встановлений на квартирі В. Монастирського. Члени підпільної групи також брали участь у порушенні телефонного та телеграфного зв'язку, руйнуванні комунікацій ворога, захопленні зброї та боєприпасів, фізичному знищенні окупантів та їх прибічників. Так, влітку 1942 р. групою було організовано та здійснено аварію потяга із продовольством на ділянці Ситківці-Криштопівка. З метою захоплення зброї здійснено напад на пост поліції у смт. Іллінці [2, с.19].

Посильну допомогу підпільникам у переховуванні, забезпеченні медикаментами, продовольством та одягом надавали місцеві мешканці: Жуківська Ганна Миколіївна, Кирилюк Онішко Орешкович, Кравцов Прокіп Пантелеймонович, Лагодич Остап Йосипович, Лоєвська Онися Олександрівна, Новіцька Галина Іванівна, Петрунецька Катерина Іванівна, Семенівський Федір Іванович [1, арк.62]

У грудні 1942 р. діяльність організації було викрито, а 13 її найбільш активних учасників: Монастирський В.В., Гургула М.С., Довгань С.С., Козленко Ж.В., Кирилюк А.Т., Нужний М.Л., Пороховник П.Й., Пустовалов А.А., Ройзман Ш.Х., Савич Д.Р., Святчик С.І., Юкальчук П.І., Янковенко П.І., були розстріляні гестапо у м. Вінниці в січні 1943 р.: [1, арк.34-36]. (За іншими відомостями Монастирський В.В., Гургула М.С., Святчик С.І., Янковенко П.І.,

Пороховник П.Й., перебували у складі групи із 34 осіб, які були розстріляні на площі смт. Ситківці 24 січня 1944 р. німецьким каральним загоном, що прибув із м. Гайсина. Приводом для розправи було вбивство членами партизанської групи двох німців на Ситковецькому цукровому заводі [1, арк.21; 4, с.69-70].

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Держархів Вінницької області. – Ф.П.425. – Оп.1. - Спр.347.
2. Валентин Буко. А завтра була війна. Документи, публікації і свідчення учасників і про учасників Немирівського партизанського підпілля. – Немирів, 2003. – 128 с.
3. Волошенюк І. Немирівська трагедія. Суб'єктивне ессе на теми героїзму і жлобства. – Вінниця: О.Власюк, 2002. – 238 с.
4. Черниш А.Й. Немирівщина в роки Великої Вітчизняної війни 1941-1945: спогади безпосередніх учасників, свідчення очевидців, документи, історико-публіцистичний коментар. / А.Й. Черниш. – Вінниця: ТОВ Консоль, 2006. – 527 с.